

Ändrade regler för barns förmögenhetsbeskattning

Av assessorn Göran Atterwall

I prop. 1969: 25 och 92 framlades förslag om ändrade regler för barns förmögenhetsbeskattning. Förslagen innebär dels en anpassning av åldersgränsen i 8 § förordningen om statlig förmögenhetsskatt (SF) till det samtidigt framlagda förslaget om sänkning av myndighetsåldern till 20 år dels att skatt för förmögenhet, tillhörande barn under 20 år som bor hos föräldrarna, alltid skall beräknas med hänsyn till föräldrarnas och barnens sammanlagda förmögenhet. Riksdagen har numera antagit de i propositionerna framlagda förslagen (BeU 40). De nya bestämmelserna skall träda i kraft den 1 juli 1969 och tillämpas första gången vid 1970 års taxering.

Nuvarande ordning

Gällande bestämmelser i 8 § SF innebär att den som har hemmavarande barn under 21 år även är skattskyldigt för barnets förmögenhet, om barnets till statlig inkomstskatt beräknade beskattningsbara inkomst inte uppgår till minst 100 kr. Om barnet har så stora inkomster att barnet påförs till statlig inkomstskatt beskattningsbar inkomst, dvs i regel ca 5.000 kr., taxeras barnet självt för sin förmögenhet. Vid beräkningen av barnets beskattningsbara inkomst är en riktig inkomstberäkning avgörande. I praxis (se RÅ 1958 ref. 41) har sålunda inte godtagits att barnets inkomst beräknas utan beaktande av avdrag för kommunal skatt. Adoptivbarn

och styvbarn behandlas efter samma regler som gäller för andra hemmavarande barn, däremot inte fosterbarn. Begreppet hemmavarande barn har behandlats i ett riksskattenämndsmeddelande, RN 1963 nr 4: 2, vartill hänvisas. Huruvida den skattskyldige haft barn eller om barn är att räkna som hemmavarande, liksom även frågan om barnets ålder, skall bedömas med hänsyn till förhållandena den 1 november året före taxeringsåret. Om föräldrarna sammanlever torde i regel fadern taxeras för barns förmögenhet. I ett rättsfall (RÅ 1955: 1654) har fadern taxerats för sina barns förmögenhet, trots att föräldrarna — som samtaxerades — åsattes taxeringar i olika kommuner och barnen bodde hos modern. Förutsättning för beskattning enligt 8 § SF är att barnets och föräldrarnas sammanlagda förmögenhet överstiger 100.000 kr.

Frågans tidigare behandling

Mot gällande bestämmelser om barns förmögenhetsbeskattning har anmärkts att de medför ojämna verkningar. Genom att ett barns förmögenhet beskattas hos barnets föräldrar kan skatten för förmögenheten utgå efter en väsentligt högre skattesats än skatten för en större förmögenhet, som på grund av avkastningens storlek eller andra omständigheter beskattas hos barnet. 1949 års skatteutredning upptog frågan och föreslog (SOU 1951: 51 s. 242—247) att föräldrars skattskyldighet för

hemmavarande barns förmögenhet gjordes beroende uteslutande av barnets ålder. Eftersom barnbidrag utgick intill 16 år, oberoende av om barnet hade egen inkomst eller förmögenhet, ansåg utredningen det skäligt att alltid låta hemmavarande barns förmögenhet beskattas tillsammans med föräldrarnas intill denna åldersgräns för barnen. Utredningen prövade i första hand möjligheten att barnets förmögenhet skulle taxeras hos endera av föräldrarna på samma sätt som nu sker när barnet inte självt påförs statlig inkomstskatt. Denna väg befanns inte framkomlig, eftersom — när det gällde barn med större förmögenhet — det skulle vara obilligt att påföra exempelvis barnets fader en skatt, för vilken han saknade laglig möjlighet att erhålla täckning ur barnets förmögenhet eller inkomst. Utredningen föreslog i stället att barnets förmögenhet taxerades hos föräldrarna och skatten påfördes dem i sådana fall, då barnet inte självt påfördes statlig inkomstskatt. Beträffande de fall, då barnet självt betalade statlig inkomstskatt, föreslog utredningen att den beskattningsbara förmögenheten beräknades gemensamt för föräldrar och barn, varefter skatten fördelades efter vars och ens beskattningsbara förmögenhet. Vid remissbehandlingen av utredningens förslag ansågs förslaget förenat med taxeringstekniska komplikationer. Förslaget ledde inte till lagstiftning (prop. 1952:213 s. 127).

De nya skattereglerna

Departementschefen framhöll i prop. 1969: 92 att enligt hans uppfattning var läget beträffande hemmavarande barns förmögenhetsbeskattning så otillfredsställande att en omedelbar lagstiftningsåtgärd var motiverad. Han ansåg att gällande be-

stämmelser i praktiken gynnade de större förmögenhetsinnehavarna och inbjöd i sin nuvarande utformning till åtgärder i skatteflyktsyfte. Syftet med lagstiftningen var att förhindra att föräldrar erhöll omotiverade skattelättnader genom att överföra förmögenhet till barn. I propositionen uttalades att de anmärkningar av taxeringsteknisk natur som riktades mot 1949 års skatteutrednings förslag hade efter det att ADB-systemet införts förlorat i styrka. Eftersom förslaget sakligt sett syntes ändamålsenligt föreslogs en ändring som i stort sett överensstämde med skatteutredningens förslag. Detta innebar att någon ändring inte gjordes i nuvarande regler för det fall att barnet hade så låga inkomster att det inte blev påfört statlig inkomstskatt. Föräldrar, som tidigare beskattats för hemmavarande omyndigt barns förmögenhet, skulle alltså även framdeles ta upp barnens förmögenhet i sina deklarationer. Om barnet hade egen skatteplikt till statlig inkomstskatt avlämnade barnet egen självdeklaration och var därigenom uppgiftsskyldigt för sin förmögenhet. Beträffande dessa fall föreslogs bestämmelser som liknar dem som nu gäller för äkta makars förmögenhetsbeskattning. Förmögenhets-skatt för föräldrarna och barnet skulle beräknas med hänsyn till deras sammanlagda förmögenheter och fördelas på dem efter förhållandet mellan de skattepliktiga förmögenheterna. Den s k 30-gånge-regeln skulle därvid tillämpas med beaktande av föräldarnas och barnets sammanlagda nettoinkomst. Däremot fanns enligt departementschefens mening inget behov av att införa ömsesidig rätt till avdrag för skulder på sätt gäller mellan makar. Den valda lösningen medförde inte någon utökad deklarationsskyldighet och ej heller någon väsentligt ökad belastning på taxeringsap-

paraten eftersom debetsedel i alla fall måste utfärdas för barn med egen skatteplikt till statsskatt.

Intressant är att nämna att departementschefen också berörde frågan om samtaxering av barns inkomster med föräldrarnas. Någon sådan samtaxering finns ju f n inte. I propositionen framhölls att när det gällde barns inkomster av förvärvsarbete torde det nu tillämpade systemet

vara naturligt. Det kunde däremot ifrågasättas om de nuvarande beskattningsreglerna var tillfredsställande från rättvisesynpunkt beträffande barns kapitalinkomster. Departementschefen ansåg att frågan krävde ytterligare överväganden och var inte beredd att lägga fram ändringsförslag i frågan, som var av tämligen komplicerad natur.